

ISSN 2518-7392

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФІЛОСОФІЯ ТА ГУМАНІЗМ

Періодичне електронне наукове видання

ВИП. 2(10)

Одеса - 2019

Редакційна колегія:

Заступники головного редактора – Левченко В. Л., к.ф.н., доцент (Одеса),
Бородіна Н.В. к.ф.н., доцент (Одеса).

Члени редколегії:

- Амір Л., доктор філософії, професор Коледжу академічних досліджень менеджменту (Тель-Авів, Ізраїль); Афанасьєв О. І., д.ф.н., професор кафедри філософії та методології науки Одеського національного політехнічного університету;
- Гансова Е. А., д.ф.н., професор кафедри соціальної роботи та кадрового менеджменту Одеського національного політехнічного університету;
- Кашуба М. В., д.ф.н., професор, зав. кафедрою суспільних наук Львівської національної музичної академії;
- Коначова С. О., д.ф.н., професор, зав. кафедрою сучасних проблем філософії Російського державного гуманітарного університету (Москва, Росія);
- Розова Т. В., д.ф.н., професор, зав. кафедрою філософії культури Одеського національного політехнічного університету (Одеса)

Журнал засновано 2015-го року за рішенням Вченої Ради Одеського національного політехнічного університету № 9 від 24 червня 2014 року.

Друкується за рішенням Вченої ради Одеського національного політехнічного університету (протокол № 9 від 11 січня 2020 р.).

Адреса редакції – вул. Шевченка, 1, Одеський національний політехнічний університет, кафедра філософії та методології науки, гуманітарний факультет, Одеса, 65044, Україна; e-mail: n.v.borodina@onu.ua

© Одеський національний політехнічний університет, 2019

Цей випуск періодичного наукового видання «Філософії та гуманізм» присвячений проблемі філософського сенсу поняття «Урбаністика»

people, including in the environment of theatrical life, which is an important part of the development of the cultural space and is the key to self-identity as a person of his own identity.

Keywords: national culture, folklore, literature, theater life, amateur groups, political outlook.

References

- Wozniak M. (1924) How Ukrainian Folk Life Awakened in Galicia: From the printing house of «Delo» Publishing Union, Austria. Lviv, 178 p.
- Golovatsky I. (1846) Wreath of the Ruthenians for breadcrumbs. Vienna, 215 p.
- Golovatsky I. (1847) Wreath of the Ruthenians for breadcrumbs. Vienna, 396 p.
- Golovatsky Y. (1862) Letter on Galician-Russian Literature, Galichanin. Literary collection. Lviv, 110–129 p.
- Golovatsky Y. (1885) Memoirs of Markian Shashkevich and Ivan Vagilevich, Literary Collection Published by the Literary Society of Galicia-Russian Mother. Lviv, 10–36 p.
- Kirchiv R. (2011) Ethnographic and folklore activity of the n Trinity. Lviv, 422 p.
- Rudlovchak O. (1983) History of Culture - the Source. Transcarpathian folklorists and their folklore records of 50-60 years of the last century in Jacob Golovatsky's manuscripts. Prešov, 183–493 p.
- Mermaid of the Dniester. (1972) Photocopy of the 1837 edition of Kiev, 155 p.
- Studinsky K. (1905) Correspondence of J. Golovatsky in the years 1850–62. Lviv, 592 p.
- Studinsky K. (1909) Correspondence of J. Golovatsky in the years 1835–49. Lviv, 463 p.
- Studinsky K. (1935) Carlo Jaromir Enben and Jacob Golovatsky. Lviv, 6–28 p.
- Studinsky K. (1916) Lviv Theological Seminary of Markian Shashkevich's time. Lviv, CCLX, 416 p.
- Franco I. (1980) Russian Theater in Galicia. Collection of works in 50 volumes. Kiev: Sciences. thought, T. 26. 462 p.
- Franco I. (1981) Russian-Ukrainian Theater. Collection of works in 50 volumes. Kiev: Sciences. thought, T. 29. 664 p.
- Shashkevich Markian, Ivan Vagilevich, Yakov Golovatsky. (1982) Writings. Kyiv, 367 p.
- Jacob Golovatsky (1888) Obituary / Bukovina. - Chernivtsi, Part 9.

Стаття надійшла до редакції 25.12.2019

НАРОДЖЕННЯ І ЗГАСАННЯ КУЛЬТУРНИХ ЛОКАЦІЙ МІСТА НА ПРИКЛАДІ ОДЕСИ В КОНТЕКСТІ УРБАНІСТИКИ

Щокіна Олена

Розвиток урбаністики не тільки в світі, але і у вітчизняній науці особливо актуалізує важливість досліджень культурних локацій Одеси, як значущий і мало вивчений пласт української культури. У статті досліджуються специфічні характеристики культурних локацій Одеси як домінант, що визначають креативність і особливості світогляду, установок і поведінки, культурної ідентичності його жителів. Вивчаються функції культурних локацій і креативного простору Одеси, які займають урбаністичні недіючі простори заводів, фабрик і комбінатів. Розглянуто культурні локації при гуманітарному факультеті Одеського Національного політехнічного університету.

Ключові слова: культурні локації, урбаністика, сучасне мистецтво, глобалізація, простір.

Сучасні культурні локації Одеси, міста багатонаціонального з видатними культурними подіями, історією, викликають величезний інтерес і становлять важливу складову української культури. Дослідження зародження і згасання культурних локацій міста дозволяє наблизитись до розуміння самої суті міста, його культури, творчих амбіцій, потенцій і можливостей розвитку. Адже часто місто розглядається нами як природне середовище існування сучасної людини, ми уявляємо місто тільки як якусь адміністративну одиницю, що складається з інфраструктури, транспортної структури, будівель, всіляких об'єктів і забуваємо про те, що місто – це, перш за все, люди. Нам іноді складно збагнути, наскільки приблизними є наші уявлення про місто, його творчу сферу і культурні локації. Розглядаючи урбаністику як розвиток і вивчення міських процесів, необхідно звернути увагу саме на культурне життя.

Урбаністика - це розвиток не тільки екологічного, соціального простору міста, а й культурної сфери. Ще видатний німецький мислитель М. Вебер, досліджуючи поняття «місто», визначаючи його категорії і ознаки, зазначав, що «ознакою можна вважати відоме «різноманіття» занять» [Вебер 1994]. Саме людина, людське суспільство, заняття є важливою визначальною місто і його культурних креативних локацій. Слід зазначити, що потужний розвиток урбаністики не тільки в світі, але і у вітчизняній науці особливо актуалізує важливість досліджень культурних локацій Одеси, як значущий і мало вивчений пласт української культури.

На території України з дев'яностих років минулого століття є чинним інститут урбаністики, яка і донині розвивається сучасними молодими українськими вченими. Наприклад І. Тищенко, С. Шліпченко та І. Вербицький досліджують та проводять лекції щодо поняття міста, особливостей пострадянських міст, вивчають стратегії міського розвитку та місцевого самоврядування, публічній простір і міську мобільність.

Сучасні культурологічні дослідження міста і його культурних локацій зобов'язані своїми досягненнями таким визнаним соціологам і культурологам, як Е. Дюркгейм, Г. Зіммель, М. Вебер, П. А. Сорокін, Т. Парсонс, М. Кастельс, П. Бурдьє, І. Гоффман, Е. Гідденс, А. Лефевр. Поняття міста та його соціальних функцій аналізується в роботах Г. Зіммеля, Р. Парка, Е. Берджеса, К. Лінча, Л. Мамфорда, Ш.Е. Ле Корбузе, Дж. Якобса, У. Уайта, Х. Делітца, Е. Сойа. Головним чином ці знакові дослідження спрямовані на сприйняття громадянами міста і на його утилітарні функції. Досліджуються соціальні аспекти і оптимізація міських ресурсів і їх функцій. Ці дослідження носять у своїй більшості прикладний характер.

Метою статті є виявлення специфічних характерних рис культурних локацій Одеси як домінант, що визначають креативність і особливості світогляду, установок і поведінки, культурної ідентичності його жителів. Звертається увага на функції культурних локацій і креативного простору Одеси, які займають урбаністичні недіючі простори заводів, фабрик і комбінатів. Особливий інтерес викликають культурні локації при гуманітарному факультеті академічних ВНЗ технічної спрямованості (за приклад взято фактологічний матеріал гуманітарного факультету Одеського Національного політехнічного університету). Досліджується відображення в культурних локаціях міста елементів глобальної культури, що властиве саме Одесі.

Методологічна база передбачає дослідження культурних локацій міста Одеси як культурної системи, вимагає застосування інтеграційного підходу до аналізу цих соціокультурних явищ, використання досягнень різних наук, синтезу різних концепцій і теорій. Застосування міждисциплінарного підходу дозволяє використовувати отримані результати для прикладних досліджень культурних локацій сучасного міського простору.

Термін «культурна локація» в культурології не зустрічається на відміну від ЗМІ, інтерв'ю, самопрезентацій груп творчих особистостей і всіляких медіа. Саме цим і цікаве це поняття. Ми можемо зустріти поняття «локція» в соціологічних дослідженнях, наприклад, знаходимо його в роботі П. Бурдьє: «Місце, *topos*, може бути визначено абсолютно, як то, де знаходиться агент або предмет, де він «має місце», існує, коротше, як «локалізація», або ж щодо, релятивно, як правило, ранг в порядку» [Бурдьє 2007]. Але це поняття, незважаючи на те, що зустрічається досить часто в його роботах, все ж не розкривається в контексті культурних і креативних практик. Поняття «культурна локація» з'явилося і стало популярним в побуті і ЗМІ України і Одеси на початку 21 століття та зосередило у собі простір, який концентрує і акумулює креативну енергію творчих особистостей, пов'язаних з культурними практиками в сфері мистецтва, науки, музики і літератури, а також має свої специфічні функції, головні з яких – це просвітництво, креативність, свобода самовираження.

На виникнення поняття «культурна локація» вплинула теорія «креативних міст», яка сформувалася раніше в урбаністичній науці, а саме наприкінці 80-х років минулого століття на стику соціально-економічної географії, економіки та соціології. Основоположником цієї теорії є - Чарльз Лендрі - визнаний авторитет у сфері використання культурних проектів для відродження міст, міської творчості, культурних індустрій і майбутнього міста. Основою появи теорії про креативні

міста можна назвати потребу в подоланні кризи, викликаній процесами глобальної трансформації індустріальної економіки в інноваційну. Ця криза найсильніше позначилася на містах - основних центрах промислового виробництва. Креативне місто з його культурними локаціями і арт-просторами є одним з найбільш перспективних варіантів подолання урбаністичної кризи. Чарльз Лендрі визнавав «можливість перетворити фізичний простір в креативні людські поселення». [Лендрі 2006].

Також в контексті нашого дослідження цікавою є концепція «креативного класу», засновником якої є Річард Флорида [Florida 2002]. Під креативним класом Р. Флорида розуміє соціальний шар, орієнтований на проектування і створення інновацій. Під креативними просторами і зонами розуміються райони концентрації нових форм культурного і наукового виробництва, генерації нових ідей і обміну інформацією. Креативні простори утворюються на основі ядра, що становить креативну сферу, і суміжних сфер, що гарантують матеріальне і технічне забезпечення креативного процесу, оцінку виробленої наукової або культурної продукції і її подальше експонування (транспорт, комунальне господарство і т.д.) [Florida 2002, 421-428].

Очевидно, що в двадцять першому столітті з'являються тенденції щодо переосмислення міських просторів і їх культурних локацій. Англійський вчений, дослідник культурної політики Колін Мерсер в своїй роботі «Культурне планування для міського розвитку і творчості міста» говорить про «культурний поворот» в міському плануванні, особливо в розвинених країнах [Merсер 2006.]. У своїй доповіді про міста світу в 2004 році, він зазначає, наприклад, що зростаюча тенденція оновлення і ребрендингу міст як культурних притулків - це творча спроба багатьох місцевих органів влади оживити економіку, яка потребує міських механізмів поновлення. Чи є у міста культурна спадщина або просто необхідність вижити, щоб досягти успіху, спираючись на фінансові тяжіння культури - будь-то художні, історичні, спортивні або релігійні? - виявилось викликом для багатьох міських чиновників і планувальників. За умови, що культура може бути двигуном зайнятості та зростання, уряд направляє інвестиції в нові індустрії культури і райони, включаючи громадські місця, культурні зручності яких призначені для гармонізації, різні соціальні інтереси, що має поліпшити якість міського життя.

Французький культуролог Серто де М. в своїй роботі «Винахід повсякденності. 1. Мистецтво робити» визначає: «Простір - це перетин рухомих елементів. Він в якомусь сенсі поживається всією сукупністю рухів, що розгортаються всередині нього. Простір - це те, що виробляється в результаті операцій, які направляють його, окреслюють, надають йому темпоральності та змушують функціонувати в полівалентній єдності конфліктуєчих одна з однією програм або встановлених контрактом близькості. З цієї точки зору простір у відношенні до місця є тим, чим стає слово, коли його вимовляють, тобто коли воно схоплене в двозначності своєї актуалізації, перетворене в елемент, пов'язаний з безліччю різних конвенцій, затверджене як дія (або час) і модифіковане за рахунок трансформацій, викликаних тим оточенням, де воно раз по разу виявляється. Отже, на відміну від місця, у просторі немає ні однозначності, ні стабільності «власного». Коротше кажучи, простір - це місце, яке використовується в практиці» [Serto 2013].

Дуже важливо досліджувати міста і їх культурні локації в контексті глобалізації, де світ змінився і диктує нові погляди і форми існування. Змінився ритм життя і змінилося поняття кордону. Так в пострадянському просторі з деяким запізненням постарілі і пустельні будівлі фабрик і заводів стають новими локаціями культури і мистецтва міста. Предтечею цього, звичайно ж, можна вважати фабрику Енді Урорхола і не тільки, а ще раніше радянські комуни авангарду, а також паризькі сквоти і комуни. Цим явищем присвячено значна кількість досліджень як у вітчизняній, так і зарубіжній науці. Такі культурні локації, до того ж, вплинули на розвиток стилю лофт в дизайні і комерціалізації цього явища, в контексті зручності недобудованих об'єктів. Але все ж вектор розгляду цих локацій і їх простору інший. Нам цікава практика в Одесі, наприклад, проект «Чайна фабрика», який проіснував і плідно діяв з 2008 року близько дев'яти років. В цій культурній локації сформувався майданчик, де можна було «прокатувати проекти», кажучи словами одеського історика мистецтва та критика Ути Кільтер [Про «чайну фабрику», м'ясокомбінат та інше 2019]. Задумувався проект як експериментальна прощадка для молодих художників. У цій культурній локації починали свій творчий шлях нині вже відмінно реалізовані художники: А. Бабчинський, Вазлав Юташ Зюзін, М. Колесник, М. Лукін. Слід зазначити, що цей проект, незважаючи на всю активність його засновників, а також увагу і інтерес у творчому середовищі, не був відзначений серйозною увагою і підтримкою влади міста або заможних меценатів. Та все ж з часом вдалося залучити Український культурний фонд для створення фіксації матеріалів, дозволивши об'ємно залишитися цій культурній локації в історії міста.

Проте цілком очікуваною була неувага. Вона надавала цьому явищу певного нонкорформістського шарму і духу свободи, який останнім часом є лише ілюзією у нашому надто вже комерціалізованому суспільстві споживання. Ця локація згасла в результаті прозових причин, тобто будівля, в якій вона існувала, підлягала знесенню. Сам проект був реалізований і активно розвивався не тільки завдяки художникам, які діяли в проекті, а й завдяки приватній ініціативі галериста, арт-дилера, колекціонера Дмитра Баннікова.

Вже в 2013 році, завдяки все тій же ініціативі, було відкрито «Худкомбінат» на території колишнього м'ясокомбінату в Одесі, в промисловому районі, що знаходиться далеко від культурного центру. Біля витоків зародження цієї локації стояли С. Вуколов, С. Лиховид, С. Хлебніков, Ума Уманенко. А в 2015 році був відкритий інтернет-портал «Худкомбінат». [«Худкомбінат» - дослідна платформа 2015]. У випадковому, можна сказати, стихійному проекті на території колишнього м'ясокомбінату знайшли притулок різні художники, скульптори, художники ДПП. Слід зазначити, що преса сприйняла виникнення цієї культурної локації дуже привітно. Наведемо фрагмент статті одеської інтернет-газети «Одесит», яка отримала назву «Як Одеський м'ясокомбінат в «Арткомбінат» перетворився»: «Тут панує справжній творчий процес - створюється живопис, вироби прикладного мистецтва. Творіння з емалі, мозаїки, різні колажі, художня обробка пластику - ось далеко не весь перелік тих дивних творінь, до яких можна доторкнутися, милуватися, а часом і дивуватися творчій фантазії одеських молодих майстрів, помноженій на їх працьовитість і пошук чогось нового, незвичайного». Цей проект, названий журналістами «Арткомбінат» отримав все-таки умовну назву

«Худкомбінат». Слово «комбінат» нарочито підкреслювало актуальність і слідування сучасним тенденціям в арт-світі.

Як вже зазначалось, створення великих промзон було актуальним у великих мегаполісах ще з середини минулого століття і ця тенденція не втратила популярність і в даний час. У роботах урбаністів і соціологів, вже згаданих раніше, віддається велика увага міському плануванню на переустрій промислових зон, влада з архітекторами і планувальниками направляють кошти і зусилля на розвиток подібних локацій. Проте в Одесі такий стан виглядає дещо сумніше. До фінансування справа так і не дійшла, весь проект, як і проект «Чайна фабрика», тримався на приватній ініціативі і скромній самокупності, яка тільки могла бути у художників. Художники займають простір, вистелений старою дешевою радянською плиткою, пропахлою м'ясом і кров'ю. Самі приміщення - це вузькі з низькими стелями ангари. Наповнювали ці «простори» часто дуже молоді початківці, або й зрілі художники, які не мали власних майстерень, об'єднувала їх як відчай, так і віра в художнє майбутнє. Своє і міста. Але, незважаючи на цю безвихідь, в них жевріла надія можливості існування мистецтва та можливості створення альтернативи існуючим досить консервативним тенденціям, як правого, так і лівого крила мистецтва в Одесі.

Мені випадково на деякий час, приблизно півтора року тому, довелося мати майстерню в цьому просторі. Дістався мені актовий зал з панорамними вікнами на всю стіну. Це, мабуть, була колишня зала урочистих подій і відпочинку цього комбінату, так званий «червоний куточок». В цій залі навіть збереглися помости сцени. Я організувала кілька нерезонансних персональних виставок. Вони проходили майже «по-сімейному», в колі таких же, як я, художників, без сторонніх глядачів. Світ цієї культурної локації відобразив всю ситуацію міста: незабаром це приміщення було викуплено фірмою турецьких меблів.

Цікава в контексті даної ситуації теорія «дрейфу» головного критика убранізації 50-60-х років минулого століття французького мислителя Гі Дебора, де описується ситуаціанізм і одну з ситуаціаністських практик, називаючи її «дрейф»: «Наш вільний спосіб життя і навіть сумнівні розваги залучають оточуючих. Ночівлі в будівлях, призначених на знос, автостоп без зупинки і без місця призначення ... ». Чи не є культурні локації Одеси таким же «дрейфом», «без місця призначення», в «будинках під знос». Різниця тільки в тому, що для Гі Дебора - це була свідомо позиція філософа, радикала, ситуаціаніста і критика урбанізму, так що незважаючи на привабливе бажання провести паралелі з даною теорією є в значній мірі лише красивою метафорою і не зовсім точно відобразить ситуацію. Тут доречно було б визначити дану локацію в контексті номадології, запропонованої Ж. Делезом і Ф. Гваттари в 1970-х роках. Але це вже тема окремого дослідження.

Слід зазначити, що в цих культурних локаціях активно розвивалися і розвиваються дослідницькі та просвітницькі спрямованості, які втілювались в інтернет-платформу «Худкомбінат». І навіть після згасання цих культурних локацій, як художнього простору на конкретній території колишнього м'ясокомбінату, залишилася його віртуальна форма у вигляді інтернет-платформи. Так на головній сторінці вказана сфера діяльності самими організаторами платформи: «Худкомбінат» - дослідницька платформа. Наша мета - розповісти про знакові

явища художнього життя міста і зберегти пам'ять про те, що вже стало історією. Ми пишемо про легенди Одеської школи, міських культурних подій і заходах, згадуємо покійних художників і знову відкриваємо забуті імена. В інтерв'ю з молодими авторами ми розмовляємо про те, як бути художником в сучасному світі, в бесідах з аукціоністами, арт-дилерами та колекціонерами - говоримо про особливості українського арт-ринку і останні тенденції. Сайт Створено в 2015 году, ідея проекту належить Дмитру Баннікову» [Худкомбінат» -дослідна платформа 2015].

«Про «чайну фабрику», м'ясокомбінат та інше» - так позначила своє інтерв'ю-бесіду легендарний арт-критик Ута Кільтер (Одеса), в якому, ведучи розмову з галеристом, арт-дилером, колекціонером Дмитром Банніковим (Одеса), вона розкриває і актуалізує арт-проекти, такі наприклад, як «Чайна фабрика», галерея «Тритон», галерея «Чайка» і «Худкомбінат», які ми в повній мірі можемо позначити, як знакові культурні локації міста цього періоду. [Про «чайну фабрику», м'ясокомбінат та інше 2019].

Всі ці культурні локації викликали і викликають різні, часто протилежні, точки зору на твори мистецтва, виставки, акції та лекторії. Б. Гройс в своїй роботі «Публічний простір: від порожнечі до парадоксу», характеризуючи сучасну ситуацію мистецтва, влучно зазначає, що «відсутність соціального консенсусу щодо смаку означає, що будь-яку культурну діяльність можна здійснювати тільки на власний страх і ризик, і в кожному індивідуальному випадку це саме так і відбувається. Сучасний художник, архітектор і теоретик схожі на ніцшеанського канатоходця. Єдиним критерієм їхнього успіху є їх здатність протягом певного часу танцювати на канаті під поглядом публіки».

Отже перейдемо до не менш цікавої культурної локації, яка сконцентрована на гуманітарному факультеті Одеського політехнічного університету. Починаючи з 2011 року було проведено ряд конференцій, присвячених проблемам міста і музею, міста і мистецтва, спільно з Музеєм сучасного мистецтва Одеси. Ось перелік цих конференцій, які отримали статус Міжнародних:

- 19 - 21 квітень 2011 року Міжнародна наукова конференція «Музеї та галереї в міській культурі: історія і сучасність». Ця конференція відкрила цикл наукових форумів, що носять міждисциплінарний характер, її метою було залучення фахівців в різних галузях знання (культурологів, мистецтвознавців, філософів, істориків, культурних і громадських діячів, науковців музеїв) для обговорення ролі та місця музейних і галерейних інституцій в просторі сучасної міської культури;

- 10 - 11 квітня 2012 року Міжнародна наукова конференція «Дискурс тіла в Європейській культурі». Ця конференція продовжила цикл наукових форумів, що носять міждисциплінарний характер, і привернула значну увагу, як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців. В рамках конференції була проведена студентська виставка «Записки на полях», яка представляла замальовки студентів технічних і гуманітарних спеціальностей, зроблених на полях своїх конспектів під час слухання лекцій;

- 26 - 29 листопад 2013 року Міжнародна науково-практична конференція «Художник і музей: шляхи взаємодії». Конференція також продовжила цикл наукових форумів, що носять міждисциплінарний характер. Метою конференції

було залучення фахівців різних галузей знання (культурологів, мистецтвознавців, художників, кураторів, філософів, істориків, культурних і громадських діячів, науковців музеїв) для обговорення ролі, місця художника і музейних інституцій в просторі сучасної культури;

- 16 - 18 вересень 2014 року Міжнародна науково-практична конференція «Політика і філософія. Долі мистецтва в XXI столітті». Метою конференції було розглянути актуальні питання політики та її впливу на мистецтво, проблеми ангажованості мистецтва, а також роль філософії в сучасному мистецтві;

- 14-16 жовтня 2015 року Міжнародна науково-практична конференція «Мистецтву дозволено все?» Метою конференції було розглянути актуальні питання формування та реалізації можливих шляхів і перспектив розвитку мистецтва в XXI столітті, обговорення проблемного поля дозволеності, ролі і місця мистецтва в сучасному культурному дискурсі. Слід зазначити, що в рамках дії конференції була проведена виставка студії живопису при ДК політеху з проектом «Право маю?» під кураторством Олени Щокіної спільно з професійними художниками з однойменною назвою конференції «Право маю?»;

- 14-16 вересня 2016 р. Наукова конференція «Проблеми культурної ідентичності в актуальному мистецтві та музейній практиці». Метою конференції було розглянути художньо-стильові доміанти як складові процесу формування ідентичності, пошуки національної ідентичності в мистецтві, теоретичні та практичні інструментарії дослідження проблеми ідентичності в сучасному мистецтвознавстві.

Позначимо важливу, але практично не освітлену в ЗМІ, спробу вирішення освітніх завдань, яка була зроблена в галереї Art Club Gallery. За час роботи художньої галереї Art Club Gallery було проведено ряд проектів: один з найцікавіших - це лекторії, до яких були залучені провідні фахівці університетів, музеїв і громадські діячі: філософ А. Роджеро (Одеса), філософ С. Шевцов (Одеса), культуролог і музикознавець С. Шип (Одеса), філософ Л. Багата (Одеса), філософ І. Голубович (Одеса), мистецтвознавець О. Брит-Коваль (Харків), філософ, відомий видавник та перекладач В. Анашвілі (Москва), філософ, перекладач В. Кебуладзе (Київ).

Виявляючи специфічні характеристики культурних локацій Одеси відзначимо наступні:

- в основі культурних локацій Одеси лежать приватні та особисті ініціативи творців і учасників, будь-то організація лекторіїв, майстерень, виставок, інтернет-платформ, статей, інтерв'ю та ін.;

- культурні локації Одеси розвиваються в декількох найбільш характерних міських просторах: урбаністичні недіючі простори заводів, фабрик і комбінатів без міської підтримки, планування і засобів, виділених на облаштування цих районів (проекти Баннікова); а також простір галереї і музеїв (Art Club Gallery). У статті наведено приклад лише однієї приватної галереї, оскільки такий формат є більш традиційним для міста, за приклад взято найбільш яскравий і менш досліджений матеріал, де організація лекторіїв належить автору даної статті. І, нарешті, простір кафедр Вищих Навчальних Закладів.

Важливою характеристикою культурних локацій є креативність та

актуальність часу, як у виборі простору культурних локацій, так і самих проєктів, які піднімають важливі соціальні проблеми, наприклад, такі, як утилізація відпрацьованих матеріалів та творча художня робота з ними (Трешарт і т.п.). Зауважимо, що ці явища відповідають актуальним трендам, тенденціям і завданням глобальних арт-проєктів. (Детальніше про ці проєкти можна дізнатись на інтернет-платформі «Худкомбінат» та інтернет-платформі «Митець»).

Всі особливості культурних локацій, так само як і самі локації міста, неможливо перерахувати в форматі малого дослідження статті, це вимагає окремого масштабного розгляду.

Культурні локації Одеси визначають креативність, особливості світогляду, установок і поведінки, культурної ідентичності його жителів.

Серед функцій культурних локацій і креативного простору Одеси можна виділити наступні:

- просвітницька функція, вона є однією з домінуючих. Це очевидно простежується в численних лекторіях, інтернет-платформах та виставках;
- креативна, яка виражена в пошуках нових фокусів зору на події та атмосферу міста;

- свобода. Ця функція відображає можливості культурних локацій. В даному випадку відсутність соціальної і фінансової підтримки з боку міста, в контексті ситуації Одеси, є позитивним фактором, так як породжує абсолютну незалежність від чого-небудь: будь-то ринок, політична, соціальна чи інша ангажованість.

Методологічна база дослідження культурних локацій міста Одеси як культурної системи і застосування інтеграційного підходу до аналізу цих соціокультурних явищ дозволила розглянути культурні локації Одеси у всій їхній повноті існування, як зародження, так і згасання. Незважаючи на різноманітність цих культурних локацій і порівняно недовге їх існування, об'єднує їх відсутність державної підтримки, якщо не брати до уваги невторчання і дозвіл існувати, як підтримку.

Щодо згасання культурних локацій в Одесі, не можна не відзначити, що причиною тому є не вичерпаність ідеї або згасання творчих сил, а банальна відсутність живого інтересу міста. Зводячи всі соціальні потреби тільки до функціонально-побутових, ми забуваємо, що соціальні потреби набагато глибші і складніші. Як позначив класик французького нового урбанізму А. Лефевр: «До сих пір ці соціальні потреби мало вивчені. Відомо тільки, що вони не зводяться до біологічних і фізіологічних потреб (хоча їх включають), до власне економічних потреб, до сукупності індивідуальних потреб. Вони припускають їх задоволення, але охоплюючи їх, додають до них щось специфічне» [Лефевр 2002, с. 25]. Ось це «щось специфічне», як позначив А. Лефевр, і розкривають культурні локації міста. Отже, ми можемо зробити висновок, що завдяки культурним локаціям саме занедбане і не значуще місце може стати значущим.

Список використаної літератури

Бурдьє, П. (2007) *Физическое и социальное пространства: проникновение и присвоение*. Дата звернення: 07.01.20. Режим доступу: <https://gtmarket.ru/laboratory/expertize/3053>

Вебер, М. (1994) *Город. Избранное. Образ общества*. Дата звернення: 07.01.20. Режим доступу: <http://magazines.russ.ru/logos/2002/3/zim.html>

Гройс, Б. (2012) *Публичное пространство: от пустоты к парадоксу*, в: Інститут медиа, архітектури і дизайну «Стрелка». Дата звернення: 07.01.20. Режим доступу: http://loveread.ec/read_book.php?id=73042&p=4

Дебор, Ги (1958) *Теория дрейфа*. Дата звернення: 07.01.20. Режим доступу: <https://ru.theanarchistlibrary.org/library/gi-debor-teoriya-dreifa.a4.pdf>

Дискурс тіла в європейській культурі (2012) Міжнародна наукова конференція 10 – 11 квітня 2012 р., Одеса, 130 с.

Как Одесский мясокombинат в «Арткомбинат» переработался (фоторепортаж) в Odessit.ua Дата звернення: 07.01.20. Режим доступу: <https://odessitua.com/news/63668-kak-odesskiy-myasokombinat-v-artkombinat-pererabotalysya-fotoreportazh.html>

Лефевр, А. (2002) *Идеи для концепции нового урбанизма*, в: Социологическое обозрение, Т. 2, № 3. Дата звернення: 07.01.20. Режим доступу: http://www.hse.ru/data/2011/03/30/1211856676/2_3_3.pdf

Лэндрі, Ч. (2006) *Креативный город*. – М.: Классика XXI, 2006 – 399 с.
Мистецтво дозволено все? (2015) Міжнародна науково-практична конференція 14-16 жовтня 2015 р., Одеса, 102 с.

Музеї та галереї в міській культурі: історія та сучасність (2011) Міжнародна наукова конференція 19 – 21 квітня 2011 р., Одеса, 170 с.

Політика і філософія. Доли мистецтва в XXI столітті (2014) Міжнародна науково-практична конференція 16 – 18 вересень 2014 року, Одеса, 110 с.

Проблеми культурної ідентичності в актуальному мистецтві та музейній практиці (2016) Міжнародна наукова конференція 14-16 вересня 2016 р., Одеса, 77 с.

Про «чайну фабрику», м'ясокомбінат та інші (2019) Банніков Дмитро. Головний матеріал Кільтер Ута МІТЕЦ-УКФ Одеса. Український культурний фонд. Дата звернення: 07.01.20. Режим доступу: <https://mitec.ua/pro-chainu-fabriku-m-yasokombinat-ta-inshe/?highlight=%D1%83%D1%82%D0%B0>

Серто, М. де (2013) *Изобретение повседневности. 1. Искусство делать / Мишель де Серто*; пер. с фр. Д. Калугина, Н. Мовниной. – Спб.: Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2013. – 330 с.

«Худкомбінат»-исследовательская платформа (2015). Дата звернення: 07.01.20. Режим доступу: <http://hudcombinat.com/>

Художник і музей: Шляхи взаємодії (2013). Матеріали міжнародної наукової конференції 25 – 27 квітня 2013 р., Одеса, 108 с.

Mercer, C. (2006) *Cultural planning for urban development and creative cities?* Дата звернення: 07.01.20. Режим доступу: http://www.kulturplanning.org/pdf/Shanghai_cultural_planning_paper.pdf

Florida, R. (2002) *The Rise of the Creative Class: And How it's transforming work, leisure, community and everyday life*. New York: Perseus Book Group. p. 421-428.

Olena Shchokina

BIRTH AND EXTINCTION OF CULTURAL LOCATIONS OF THE CITY BASING ON THE EXAMPLE OF ODESSA CITY IN THE CONTEXT OF URBANISM

The development of urbanism not only in the world, but also in the national domestic scientific studies, actualizes specifically the importance of researching the cultural sites of Odessa, as a significant and insufficiently explored layer of the Ukrainian culture. The author probes the particular characteristics of Odessa cultural sites as dominant, defining creativity and peculiarities

of world outlook, attitudes and behavior, cultural identity of its inhabitants. The article scrutinises the functions of Odessa cultural sites and creative spaces that are dealing with the urban inactive premises of plants, factories, and manufactories. It also examines the cultural sites related to the Humanitarian Faculty of the Odessa National Polytechnic University; within the framework of cultural sites, educational projects, and initiatives of private galleries were explored basing on the fakyronic material of the Art Club Gallery. The cultural sites of Odessa City are determined as a cultural system requiring application of the integral approach to the analysis of its social and cultural phenomena, employing achievements of various sciences, synthesising various concepts and theories. The framework of interdisciplinary approach allows the use of obtained results for applied research of cultural locations of the modern urban space.

Keywords: cultural sites, urban studies, contemporary art, globalization, space

References

- Bourdieu, P. (2007) *Fizicheskoe i socialnoe prostranstva: proniknovenie i prisvoenie* [Physical and social spaces: penetration and appropriation] Retrieved January 7, 2020, from <https://gtmarket.ru/laboratory/expertize/3053>
- Weber, M. (1994) *Gorod. Izbrannoe. Obraz obshestva* [City. Favorites. The image of society]. Retrieved January 7, 2020, from <http://magazines.russ.ru/logos/2002/3/zim.html>
- Groys, B. (2012) *Publichnoe prostranstvo: ot pustoty k paradoksu* [Public Space: From Void to Paradox, in: Strelka]. Institute for Media, Architecture and Design. Retrieved January 7, 2020, from http://loveread.ec/read_book.php?id=73042&p=4
- Debord, Guy (1958) *Teoriya dreyfa* [Theory of Drift]. Retrieved January 7, 2020, from <https://ru.theanarchistlibrary.org/library/gi-debor-teoriya-dreyfa.a4.pdf>
- Diskurs tila v yevropejskij kulturi* [Discourse on culture in Europe] (2012) International Scientific Conference 10 - 11 april 2012, Odessa, 130 p.
- Lefebvre, A. (2002) *Idei dlya koncepcii novogo urbanizma* [Ideas for the Concept of a New Urbanism], in: Sociological Review, vol. 2, no. 3. Retrieved January 7, 2020, from http://www.hse.ru/data/2011/03/30/1211856676/2_3_3.pdf
- Landry, C. (2006) *Kreativnyj gorod* [Creative City]. Moskva: Klassika 21, 399 p
- Mistectvu dozvoleno vse?* [Is Mystery Allowed?] (2015) International scientific-practical Conference, October 14-16 October 2015, Odessa, 102 p.
- Muzeyi ta galereyi v miskij kulturi: istoriya ta suchasnist* [Museums and galleries in in urban culture: history and studies (2011) International Scientific Conference on 19–21 April 2011, Odessa, 170 p.
- Politika i filosofiya. Doli mistectva v 21 stolitti* [Politics and Philosophy. Doli mystectva in the 21st century] (2014) International scientific-practical conference September 16-18, 2014, Odessa, 110 p.
- Problemi kulnoyi identichnosti v aktualnomu mistectvi ta muzejnij praktici* [Problems of identity in the current mystery and museum practice] (2016) International Scientific Conference 14-16 Sunday 2016, Odessa, 77 p.
- Pro «chajnu fabriku», m`yasokombinat ta inshe* (2019) [About the tea factory, meat processing plant, etc.] Bannikov Dmitry. The main material is Kilter Uta, in: MITETS-UKF Odessa. Ukrainian Cultural Foundation. Retrieved January 7, 2020, from <https://mitec.ua/pro-chajnu-fabriku-m-yasokombinat-ta-inshe/?highlight=%D1%83%D1%82%D0%B0>
- Serto, M. de (2013) *Izobretienie povsednevnosti. I. Iskusstvo delat* [The invention of everyday life. 1. The art of doing] Sankt-Peterburge: Izdatelstvo Evropejskogo universiteta v Sankt-Peterburge. - 330 p.
- «Hudkombinat»-issledovatel'skaya platforma (2015)* [Hudkombinat - research platform] Retrieved January 7, 2020, from <http://hudkombinat.com/>
- Hudozhnik i muzej: Shlyahi vzayemodiyi* [Artist i Museum: ways of interaction] (2013).

Materials of the International Science Conference 25 - 27 April 2013, Odessa, 108 p.

- Mercer, C. (2006) *Cultural planning for urban development and creative cities?* Retrieved January 7, 2020, from http://www.kulturplan-oresund.dk/pdf/Shanghai_cultural_planning_paper.pdf
- Florida, R. (2002) *The Rise of the Creative Class: And How it's transforming work, leisure, community and everyday life*. New York: Perseus Book Group p. 421-428.

Стаття надійшла до редакції 25.12.2019

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЖАРКИХ Володимир – докт. філос. наук, професор, зав. кафедрою філософії та методології науки Одеського національного політехнічного університету.

АФАНАСЬЄВ Олександр – докт. філос. наук, професор. кафедри філософії та методології науки Одеського національного політехнічного університету.

БОРОДІНА Наталія – канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та методології науки Одеського національного політехнічного університету.

ВАСИЛЕНКО Ірина - канд. філос. наук, доцент кафедри політології Одеської національної академії зв'язку

ЖМАЙ Олександр - старший викладач кафедри менеджменту та інновацій Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ЛУЩЕНКО Регіна – аспірант кафедри філософії та методології науки Одеського національного політехнічного університету.

РИБКА Наталія - - канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та методології науки Одеського національного політехнічного університету.

ЦИГАНИК Мирослава - доцент кафедри театрознавства та акторської майстерності, заступник декана факультету культури і мистецтв з навчально-методичної роботи

ЩОКІНА Олена канд. культурології, доцент кафедри філософії культури та культурології Одеського національного політехнічного університету.

ЯНУШЕВИЧ Ірина – канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та методології науки Одеського національного політехнічного університету.

MKRTCHYAN Nensi, координатор National assembly of armenia / ազգային ժողով, Eu4youth alumni у EU, business development manager & co-founder у Volunteam, Young european ambassador у EU neighbours east.

ОРЕЛ Ірина - координатор Молодіжної ради при Одеському міському голові, керівниця ГО "Територія участі", регіональна координатора національного конкурсу «Молодіжна Столиця України», тренерка молодіжних програм.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.

<i>Жарких В.</i> Philosophy of the city in the present-day reality.....	5
<i>Афанасьєв А., Василенко І.</i> Міський текст: символічне і нарративне.....	13
<i>Бородіна Н.</i> Стихійні забудови та «цар – балкон» як прояви тоталітарної культури в Одесі.....	21
<i>Жмай О.</i> Реалізація концепції сталого розвитку в Україні: екологічний, економічний і соціальний аспекти (на прикладі проекту Econote).....	34
<i>Луценко Р.</i> Урбаністика майбутнього на прикладі Ізраїлю. Розвиток та перспективи.....	44
<i>Рибка Н.</i> Ідеологічна мобілізація: ризики міського середовища.....	50
<i>Циганик М.</i> Постаць Якова Головацького в науково-культурному житті галичини першої половини XIX століття.....	64
<i>Щокіна О.</i> Народження і згасання культурних локацій міста на прикладі Одеси в контексті урбаністики.....	72
<i>Янушевич І.</i> Архитектура як прикладна філософія.....	83

Розділ 2.

Інтерв'ю з Nensi Mkrtchyan , координаторкою national assembly of armenia / ազգային ժողով, eu4youth alumni у eu neighbours east, business development manager & co-founder у volunteam, young european ambassador у eu neighbours east.....	91
Інтерв'ю з ІРИНОЮ ОРЕЛ , членом Молодіжної ради при Одеському міському голові, керівницею ГО "Територія участі", регіональною координаторкою національного конкурсу «Молодіжна Столиця України», тренеркою молодіжних програм.....	94

CONTENTS

SECTION 1.

<i>Zharkikh V.</i> Philosophy of the city in the present-day reality.....	5
<i>Afanasyev A., Vasilenko I.</i> Urban text: symbolic and narrative.....	13
<i>Borodina N.</i> Chaotic development and the "car - balcony" as a manifestation of the totalitarian culture in Odessa.....	21
<i>Zhmai O.</i> Implementation of the sustainable development's concept in Ukraine: environmental, economic and social aspects (on the example of the econote project).....	34
<i>Lushchenko R.</i> Urban studies of the future in the example of israel. development and prospects.....	44
<i>Ribka N.</i> Ideological Mobilization: Risks of the Urban Environment.....	50
<i>Tsiganik M.</i> The figure of Jacob Golovatsky in the scientific and cultural life of Galicia in the first half of the 19th century.....	64
<i>Shchokina O.</i> Birth and decay of cultural sites of the city on the example of Odessa in the context of urbanism.....	72
<i>Yanushevich I.</i> Architecture as applied philosophy.....	83

SECTION 2.

An interview with Nensi Mkrtychyan , coordinator of the national assembly of armenia / ազգային ժողով, eu4youth alumni at eu neighbors east, business development manager & co-founder at volunteam, young european ambassador at eu neighbors east	91
Interview with Irina Oryol , coordinator in Youth Council under the Odessa City Head, coordinator at the Young Capital of Ukraine, facilitator British Council Ukraine, coordinator at the Vishivanki Festival,	94

Вимоги до оформлення статей

У структурі статті повинні бути наступні елементи: постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями, аналіз останніх публікацій, чітко сформульована мета дослідження, виклад основного матеріалу та висновків.

1. Мова статей українська або англійська.

2. Обсяг статті – 14,5 тис.–22 тис. знаків;

3. Матеріали мають бути оформлені за такою формою:

УДК (розташовується зліва у верхньому кутку, шрифт напівжирний).

НАЗВА статті напівжирними великими (прописними) літерами, жирним.

Прізвище та ім'я автора / авторів пишемо по центру, курсив, жирним.

Коротка анотація статті українською мовою не більше 10 рядків, курсивом. –

Ключові слова (назва **Ключові слова (Keywords)** – жирним, самі слова *курсивом*.)

Текст статті з посиланнями у квадратних дужках, де спочатку зазначається прізвище автора, а потім рік видання.

Посилання на літературу подавати не у вигляді підрядкових приміток, а по тексту у квадратних дужках, де спочатку прізвище автора, а потім – рік видання. Наприклад: [Levchenko, 2018].

- *Список літератури* (напівжирним курсивом). Літературу оформляємо відповідно до вимог Книжкової палати. <http://www.nas.gov.ua/publications/news/Documents/Radchenko-DSTU.pdf>

- *References* відповідно вимогам Гарвардського стилю, де спочатку іде ПІБ автора, потім в дужках рік видання, потім транслітерація назви та її переклад на англійську, через кому видання, місто видання та кількість сторінок. Див. докладніше: <http://www.nbu.gov.ua/node/868>

- Англійською мовою після тексту вказати: ім'я / імена, прізвище (а) авторів, назву статті, дати анотацію та ключові слова. Обсяг анотації від 200 слів.

4. Матеріали до збірників подаються у комп'ютерному наборі. Текст мусить бути набраний у програмі MS Word (версії від 97 і вище). Основна гарнітура набору – Times New Roman. Основний текст повинен бути набраний гарнітурою Times New Roman 9,5-м кеглем з міжрядковим інтервалом 1 та вирівнюванням по ширині, без переносів слів, а також надрукований на одному боці аркуша. Підрядкові примітки, анотації, список літератури та *References* набирати гарнітурою Times New Roman 8,5-м кеглем з міжрядковим інтервалом 1 та вирівнюванням по ширині, без переносів слів.

5. Усі ілюстративні (графічні) об'єкти, зокрема імпортовані у текстові файли, слід також додавати в оригінальному форматі (*.tif, *.eps, *.xls, *.psd, *.cdr, *.ppt), зашифровані за прізвищем автора і номером, під яким вони зазначені у тексті. При цьому в тексті мають бути чіткі посилання на них (прив'язки), крім того, ці об'єкти повинні мати необхідні текстові (підписи / назви) та нумерацію.

6. Для набору таблиць використовується вбудований у Word табличний редактор. Оформлення таблиць: номер і назва таблиць пишуться над таблицею. Слово «Таблиця», № (якщо більше, ніж одна таблиця) – курсивом. **Назва** таблиці – напівжирним.

7. Відомості про автора надсилати окремим файлом: повністю прізвище, ім'я, по батькові, посада, місце праці, вчений ступінь, звання, адреса (службова і домашня), телефони. Адреса електронної пошти автора – обов'язково. Невиконання зазначених вимог дає підстави для відмови в прийомі статті до публікації. Статті до редакції надсилати за електронною адресою: **n.v.borodina@opu.ua**

p.s. перед публікацією статті проходить подвійне сліпе рецензування, авторів вже прийнятих до публікації статей можуть запросити за бажанням долучитися до рецензування інших статей.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Філософія та гуманізм. Вип. 2 (10). - Одеса: ОНПУ, 2019. – 101 с.

Це видання – четвертий випуск журналу, присвячений різним проблемам філософії та гуманізму. В статтях розглядаються філософські, культурологічні, антропологічні, педагогічні та ін. аспекти гуманізму.

Для фахівців з філософії та гуманітаристики, аспірантів і студентів-гуманітаріїв і широкого кола читачів.

Philosophy and Humanism. 2(10). – Odessa, ONPU, 2019. – 101 p.

This edition is the third issue of the journal and it's devoted to various problems of the Philosophy and Humanism. The articles consider the philosophical, cultural, anthropological, pedagogical etc. aspects of humanism.

For philosophers and specialists on the humanities, students on the humanities and wide circle of readers.

Комп'ютерна верстка та макет – Н. В. Бородіна

Адреса редакції – Каф. філософії та методології, ОНПУ, пр. Шевченка, 1,
Одеса, Україна, 65044
e-mail: n.v.borodina@onu.ua

Підписано до друку 30.12.2019 р.